

РЕШЕНИЕ

№ 39952

гр. София, 15.10.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 75 състав, в публично заседание на 05.10.2026 г. в следния състав:

при участието на секретаря Наталия Дринова, като разгледа дело номер **7007** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл. 118, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване (КСО). Образувано е по жалба на К. Г. М., подадена чрез адв. А. В., с посочен съдебен адрес: [населено място], [улица], срещу Решение № 2153-21-186 от 22.05.2026 г. на директора на Териториалното поделение (ТП) на Националния осигурителен институт (НОИ) – С.-град, с което е оставена без уважение жалбата ѝ срещу Разпореждане № РНП-8-4-21-02161994 от 19.03.2026 г. на длъжностно лице по чл. 114, ал. 4 КСО. С посоченото разпореждане на основание чл. 114, ал. 4, във вр. с чл. 113 и чл. 114, ал. 1 КСО е разпоредено К. Г. М., в качеството ѝ на наследник на починалия И. Г. Б., да възстанови неоснователно изплатени след смъртта на правоимащото лице суми от лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване и еднократни суми в общ размер на 2968,88 евро, от които главница за периода от 01.03.2020 г. до 31.07.2021 г. в размер на 2810,17 евро и законна лихва в размер на 158,71 евро, начислена на основание чл. 113 КСО. В жалбата се излагат доводи за незаконосъобразност на решението и потвърденото с него разпореждане, като се иска отмяната им. Оспорващата поддържа, че е действала добросъвестно и че през периода на изплащане на процесните пенсионни суми и еднократни социални плащания не е имала достъп до банковата сметка на починалия пенсионер. Счита, че неправилно ѝ е вменено задължение за уведомяване съгласно чл. 14, ал. 1 от Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж (НПОС), тъй като не е била страна в пенсионното производство. Поддържа и направеното при обжалване на разпореждането възражение за изтекла погасителна давност по отношение на вземанията за периода от

01.03.2020 г. до 31.07.2021 г.

Ответникът – директорът на ТП на НОИ – С.-град, чрез процесуалния си представител юрисконсулт В., оспорва жалбата и претендира присъждане на юрисконсултско възнаграждение.

Административен съд – София-град, след като обсъди доводите на страните, прецени събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност и извърши проверка на оспорения акт съобразно чл. 168, ал. 1 АПК, приема за установено от фактическа страна следното:

Жалбоподателката К. Г. М. е сестра и единствен наследник на И. Г. Б., на когото приживе е била отпусната лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване, считано от 20.08.2013 г., със срок на инвалидността до 01.09.2016 г. Впоследствие, във връзка с преосвидетелстването му, срокът на пенсията е продължен до 01.05.2020 г. На основание § 20 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците, срокът за изплащане на пенсията е удължаван последователно до 13.07.2020 г., 31.10.2020 г., 30.11.2020 г., 31.12.2020 г., 28.02.2021 г., 31.07.2021 г., 31.08.2021 г. и 31.10.2021 г.

През този период сумите за пенсия на правоимащото лице са превеждани по личната му банкова сметка в „ЦКБ“ АД.

На 20.03.2020 г. жалбоподателката е подала сигнал до ОДМВР – П. за изчезването на И. Г. Б., като същият е бил обявен за общодържавно издирване.

На 08.07.2021 г., в рамките на действащо споразумение с Министерството на вътрешните работи за предоставяне на информация за издирвани лица, в НОИ е постъпила информация, че И. Г. Б. е обявен за издирване.

Въз основа на получените данни с Разпореждане № 600902/75 от 01.10.2021 г., издадено на основание чл. 95, ал. 1, т. 6 КСО личната пенсия за инвалидност поради общо заболяване на И. Г. Б. е спряна, считано от 08.07.2021 г. – датата на постъпване на информацията в НОИ.

През м. април 2025 г., по молба на К. Г. М. е било образувано съдебно производство за обявяване на смъртта на И. Г. Б. - по реда на чл. 549 ГПК и чл. 14 от Закона за лицата и семейството.

С Решение № 21822 от 28.11.2025 г. на СРС, 92 състав по гр. дело № 20813/2025 г. е обявена смъртта на И. Г. Б., като е определена дата на смъртта - 18.02.2020 г.

Въз основа на съдебното решение е съставен акт за смърт № 1461 от 10.12.2025 г., в който е вписана дата на смъртта 18.02.2020 г. Обстоятелството е отразено в НБД „Население“, а информацията е изпратена до НОИ.

С Разпореждане № 600902/3 от 16.01.2026 г., издадено на основание чл. 96, ал. 1, т. 1 във връзка с ал. 2 КСО, личната пенсия за инвалидност поради общо заболяване на И. Г. Б. е прекратена поради смъртта му, считано от 29.02.2020 г. – края на месеца, през който е починал пенсионерът.

Установено е, че за периода от 01.03.2020 г. до 31.07.2021 г. включително по банковата сметка на пенсионера са превеждани пенсионни суми и други еднократни социални плащания, въпреки настъпилата на 18.02.2020 г. смърт. За възстановяването им е изпратено уведомление до „ЦКБ“ АД, в отговор на което банката е информирала, че сумите не могат да бъдат възстановени, тъй като на 22.12.2025 г. наличните средства са изтеглени на каса от наследниците, а банковата сметка е закрыта.

От Столична община, район „К. село“, е изискано удостоверение за наследници. Съгласно представеното с изх. № РКС26-ДИ01-27/19.01.2026 г. за наследник на И. Г. Б. е вписана жалбоподателката К. Г. М. – негова сестра.

На 21.01.2026 г., с писмо изх. № 1029-21-1322, К. М. е поканена да възстанови сумата от 2810,17 евро. Писмото ѝ е връчено лично на 12.02.2026 г.

Тъй като задължението не е погасено доброволно, на 19.03.2026 г. е издадено Разпореждане № РНП-8-4-21-02161994, с което на основание чл. 114, ал. 4, във връзка с чл. 113 и чл. 114, ал. 1 КСО К. Г. М. е задължена да възстанови сумата от 2810,17 евро, представляваща неоснователно изплатени пенсионни суми и еднократни плащания за периода от 01.03.2020 г. до 31.07.2021 г., ведно с лихва в размер на 158,71 евро, начислена на основание чл. 113 КСО.

Разпореждането е обжалвано и потвърдено с Решение № 2153-21-186/22.05.2026 г. на директора на ТП на НОИ – С.-град, който е потвърдил изводите на длъжностното лице по чл. 114, чл. 4 КСО, че пенсионните суми са неоснователно изплатени за период след смъртта на пенсионера и подлежат на възстановяване по реда на чл. 114, ал. 4 КСО. Възпроизведени са установяванията, че жалбоподателката е единствен наследник на починалия И. Б. и че на 22.12.2025 г. наличните средства по банковата сметка са изтеглени от наследниците. В отговор на твърденията за добросъвестност е посочено, че М. не е изпълнила задължението си по чл. 14, ал. 1 НПОС да уведоми пенсионния орган за обстоятелствата, свързани с изчезването на брат ѝ, вследствие на което пенсионните органи не са могли да упражнят своевременно компетентността си в хипотезата на чл. 95, ал. 1, т. 6 КСО. Отхвърлено е възражението за изтекла погасителна давност с мотив, че давността е била спряна поради наличието на други административни и съдебни производства, свързани със спирането и последващото прекратяване на пенсията, както и с установяването на смъртта на пенсионера. В тази връзка решаващият орган се е позовал на регламентацията в чл. 115, ал. 5, т. 2 КСО и Решение № 5022 от 11.05.2026 г. по адм. дело № 11814/2025 г. на Върховния административен съд.

Решение № 2153-21-186 е връчено на жалбоподателката на 22.05.2026 г.

Жалбата срещу него е подадена в съда на 08.06.2026 г.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Жалбата е подадена от надлежна страна, срещу подлежащ на съдебен контрол административен акт и в срока по чл. 118, ал. 1 КСО, поради което е процесуално допустима.

Разгледана по същество, жалбата е неоснователна.

Съгласно чл. 117, ал. 1, т. 2, б. „д“ КСО на обжалване пред ръководителя на съответното териториално поделение на НОИ подлежат разпорежданията за възстановяване на неоснователно получени плащания по държавното обществено осигуряване по чл. 98, ал. 2 и чл. 114, ал. 3 и 4, за прихващане по чл. 114, ал. 5 и за възстановяване по чл. 115, ал. 2. По силата на чл. 117, ал. 3 КСО ръководителят на териториалното поделение се произнася по жалбите или исканията с мотивирано решение в едномесечен срок от получаването им. С оглед цитираната нормативна уредба и приложената по делото Заповед № 1712/17.08.2015 г., съдът намира, че Решение № 2153-21-186 от 22.05.2026 г. е издадено от компетентен орган – директорът на ТП на НОИ – С.-град.

Идентичен извод следва и по отношение на потвърденото с него Разпореждане № РНП-8-4-21-02161994/19.03.2026 г., предвид приобщената с преписката Заповед № Ц1015-21-124/30.11.2020 г. за изменение на Заповед № 1015-21-247/04.12.2018 г.

Спазени са изискванията за форма съгласно чл. 59, ал. 2 АПК.

Не се констатира нарушение на административнопроизводствените правила, които да са ограничили правото на защита на жалбоподателката или да са повлияли върху съдържанието на постановения акт.

По материалната законосъобразност на акта:

Съгласно чл. 114, ал. 4 КСО суми за пенсии и парични обезщетения, неоснователно изплатени за периоди след смъртта на правоимащото лице, се събира от лицето, което ги е получило, или солидарно от наследниците. За събиране на сумите длъжностното лице, на което е възложено ръководството на контрола по разходите на държавното обществено осигуряване в съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт или друго длъжностно лице, определено от ръководителя на поделението, издава разпореждане, което се връчва по реда на чл. 110, ал. 4. Разпорежданията подлежат на доброволно изпълнение в 14-дневен срок от връчването им.

Цитираната разпоредба урежда специално основание за възстановяване на суми, представляващи пенсионни плащания или парични обезщетения, извършени за период след смъртта на правоимащото лице, като определя лицата, от които те могат да бъдат събрани - получателя на сумите или солидарно наследниците при наличие на законовите предпоставки за ангажиране на отговорността им.

От доказателствата по делото се установява, че пенсионерът И. Г. Б. е починал на 18.02.2020 г. Датата на смъртта е установена с решение на СРС за обявяване на смъртта, въз основа на което е съставен акт за смърт. Пенсията е прекратена, считано от последния ден на месеца, през който е настъпила смъртта – 29.02.2020 г. Поради това за периода от 01.03.2020 г. до 31.07.2021 г. не е съществувало материалноправно основание за изплащане на лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване на починалото лице. Последващото издаване на разпореждането за прекратяване на пенсията не променя момента, от който е отпаднало правото на пенсионера да получава същата. Разпореждането има за предмет прекратяването на пенсионното правоотношение въз основа на настъпилото по-рано обстоятелство - смъртта на пенсионера, от която законът свързва прекратяването на правото на пенсия. Този извод следва от съвместното приложение на чл. 96, ал. 1, т. 1 и чл. 114, ал. 4 КСО, както и на чл. 85, ал. 7 НПОС, доколкото последната разпоредба урежда възстановяването на неоснователно получените след смъртта на пенсионера суми за пенсия, заедно с дължимата лихва по чл. 113 КСО. Следователно определящо за възникването на задължението за възстановяване е обстоятелството, че плащанията са извършени за период след смъртта на пенсионера, при наличие на останалите законови предпоставки за ангажиране на отговорността на съответното лице.

При безспорните данни, че К. М. е единствен наследник на починалия на 18.02.2020 г. пенсионер, че на 22.12.2025 г. са изтеглени натрупаните по банковата сметка на наследодателя и парични средства и че тези средства включват и преведени пенсионни и други еднократни социални плащания в периода 01.03.2020 г. - 31.07.2021 г., то законосъобразно длъжностното лице при ТП на НОИ-С.-град е упражнило правомощието си по чл. 114, ал. 4 КСО. Размерът на установеното с Разпореждане № РНП-8-4-21-02161994/19.03.2026 г. вземане съответства на действително изплатените след смъртта суми, като са налице законовите предпоставки за търсенето им от жалбоподателката.

Възражението, че М. не е имала достъп до банковата сметка през периода 2020–2021 г., не води само по себе си до отпадане на отговорността по чл. 114, ал. 4 КСО. Законът

предвижда възможност сумите да бъдат събрани от лицето, което ги е получило, или солидарно от наследниците. Поради това липсата на достъп до сметката през периода на преводите не изключва автоматично отговорността на наследника, когато са налице законовите предпоставки за събирането на сумите от него.

Несподелима е и тезата, че жалбоподателката не е адресат на задължението за уведомяване по чл. 14, ал. 1 НПОС. Съгласно тази разпоредба пенсионерите, техните наследници и законните им представители са длъжни да съобщават на органите по пенсионното осигуряване в едномесечен срок от узнаването или настъпването на всяко обстоятелство, което води до спиране, прекратяване или изменение на пенсията. В случая правилно е отчетено от административния орган, че на 20.03.2020 г. М. е подала сигнал в полицията за изчезването на брат си. От тази дата тя е разполагала с информация за обстоятелство, което е следвало да бъде съобщено на пенсионния орган, но не го е направила. Едва на 08.07.2021 г., във връзка със сключеното споразумение между МВР и НОИ, е получена информация за издирването на И. Г. Б., въз основа на която пенсията е била спряна. До получаването на тази информация пенсионният орган не е разполагал с възможност да прецени дали пенсията е била изплащана неправомерно и за какъв период, поради което не е могъл да предприеме действия за възстановяване на изплатените суми. Едва след получаването на данните от НБД „Население“ за смъртта на правоимащото лице е станало възможно да се определят точно периодът и размерът на сумите от пенсии и еднократни допълнителни плащания, подлежащи на възстановяване. В случая поведението на жалбоподателката не би могло да бъде квалифицирано като добросъвестно, а съобразно принципа, че незнанието на закона никога не е извинително, тя не може правнорелевантно да се позовава на това си незнание, за да твърди, че не е субект на задължението по цитирания текст на НПОС.

Извън горното, необходимо е се разграничи задължението за уведомяване по чл. 14, ал. 1 НПОС от специалното основание за възстановяване на сумите по чл. 114, ал. 4 КСО. Наличието или липсата на нарушение на задължението за уведомяване не променя факта, че пенсионните плащания за периода след смъртта са извършени без основание. Поради това възраженията относно добросъвестността на жалбоподателката и липсата на достъп до банковата сметка сами по себе си са неотносими към преценката дали са налице законовите предпоставки за възстановяване на сумите от нея в качеството ѝ на наследник. Дори жалбоподателката да е действала добросъвестно и да не е знаела, че получава наследващи ѝ се парични средства, това обстоятелство не изключва автоматично приложението на чл. 114, ал. 4 КСО, доколкото не променя извода, че в качеството си на наследник е получила пенсионни плащания за период след смъртта на титуляра.

По отношение на възражението за изтекла погасителна давност на установените вземания: Съгласно чл. 115, ал. 1 КСО вземанията на Националния осигурителен институт за неправилно извършвани осигурителни плащания, неоснователно изплатени парични обезщетения и надвзети пенсии, както и лихвите върху тях, се погасяват с изтичането на петгодишен давностен срок, считано от 1 януари на годината, следваща годината, за която се отнасят сумите.

В случая изисканите с разпореждането от 19.03.2026 г. парични суми обхващат периода от 01.03.2020 г. до 31.07.2021 г. Поради това давностният срок следва да се изчисли отделно за сумите, отнасящи се за 2020 г., и за тези, отнасящи се за 2021 г. За вземанията, отнасящи се за 2020 г., петгодишният давностен срок е започнал да тече на 01.01.2021 г. и при липса на законово основание за спирането или прекъсването му е изтекъл на

31.12.2025 г. Разпореждане № РНП-8-4-21-02161994 е издадено на 19.03.2026 г., тоест след изтичането на този срок. За вземанията, отнасящи се за 2021 г., давностният срок е започнал да тече на 01.01.2022 г. и към датата на издаване на разпореждането - 19.03.2026 г., не е бил изтекъл.

Настоящият съд споделя заключението в акта на ответника, че е налице основание за спиране на давността по чл. 115, ал. 5, т. 2 КСО въз основа на съдебното охранително производство по Глава петдесет и първа от ГПК за обявяване на смъртта на И. Г. Б.. При действието на чл. 551 ГПК влязлото в сила решение на СРС в това производство има правно значение относно обявената с него смърт на лицето и датата ѝ. Именно въз основа на това съдебно решение е съставен акт за смърт, с вписана дата на смъртта - установената в диспозитива му. Това от своя страна е обусловило разпореденото прекратяване на пенсията, считано от 29.02.2020 г. – края на месеца, през който е починал пенсионерът. Установената с решението на СРС дата на смъртта е от съществено значение и за упражняване на компетентността по чл. 114, ал. 4 КСО, тъй като именно от нея зависи определянето на периода, през който пенсионните суми са изплащани след смъртта на пенсионера. Следователно изходът от охранителното производство е обусловило юридически факт от значение за издаването на разпореждането за възстановяване на сумите. Съдебното решение е влязло в сила на 18.11.2025 г., т.е. преди изтичането на петгодишния давностен срок за вземанията, отнасящи се за 2020 г. Ето защо и предвид наличието на основанията за спиране по чл. 115, ал. 5, т. 2 КСО периодът на висящност на охранителното производство, започнал през април 2025 г. и приключил на 18.11.2025 г., следва да бъде съобразен при изчисляване на давността. След изключването на този период от давностния срок не може да се приеме, че към датата на издаване на Разпореждане № РНП-8-4-21-02161994/19.03.2026 г. вземането за възстановяване на пенсионните суми за 2020 г. е било погасено по давност.

За пълнота, с оглед изложените в обжалваното решение мотиви на ответника, следва да се посочи, че разпореждането за спиране на пенсията не е преюдициално спрямо производството по установяване на вземането за възстановяване на изплатените пенсионни суми. Разпоредбата на чл. 115, ал. 5, т. 2 КСО предвижда спиране на давността при висящо друго административно или съдебно производство, от чието разрешаване зависи издаването на съответното разпореждане или отпускането на парично обезщетение или помощ. Следователно приложението ѝ предполага наличието на преюдициална зависимост между изхода на другото производство и издаването на акта, с който се установява вземането. В случая такава зависимост не е налице, тъй като спирането на пенсията, считано от 08.07.2021 г., не обуславя дължимост на сумите, изплатени преди тази дата, нито определя техният размер. Поради това разпореждането за спиране на пенсията не представлява основание за спиране на давността по чл. 115, ал. 5, т. 2 КСО по отношение на тези суми.

С оглед на изложеното съдът намира, че оспореното решение и потвърденото с него разпореждане са издадени от компетентни органи, в предвидената от закона форма, при спазване на административнопроизводствените правила и в съответствие с приложимите материалноправни разпоредби. Не са налице основания за отмяната им, поради което инициираното от К. Г. М. обжалване се явява неоснователно и следва да бъде отхвърлено.

С оглед изхода на спора и на основание чл. 143, ал. 3 АПК основателно е своевременно направеното от ответника искане за присъждане юрисконсултско възнаграждение, което съдът определя на 100 (сто) евро на основание чл. 78, ал. 8 от ГПК, вр. с чл. 37 от Закона

за правната помощ, вр. с чл. 24 от Наредбата за заплащането на правната помощ.
Така мотивиран и на основание чл. 172, ал. 2, предл. последно АПК, Административен съд – София-град, III отделение, 75 състав

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ жалбата на К. Г. М. срещу Решение № 2153-21-186 от 22.05.2026 г. на директора на Териториалното поделение на Националния осигурителен институт – С.-град и потвърденото с него Разпореждане № РНП-8-4-21-02161994 от 19.03.2026 г. на длъжностно лице по чл. 114, ал. 4 КСО.

ОСЪЖДА К. Г. М. да заплати на Националния осигурителен институт разноски по делото в размер на 100 (сто) евро.

Решението може да се обжалва с касационна жалба чрез Административен съд - София-град пред Върховен административен съд на Република България, в 14-дневен срок от съобщението до страните.

На основание чл. 138, ал. 1 от АПК, препис от решението да се изпрати на страните.